

Research Paper

Explaining the Conceptual Model of Developing the Economic Capacities of Sport in Iran**M. Reyhani¹, S. Dastoom², M. Rouhani³**

1. Assistant Professor in Sports Management, Faculty of Humanities, Bojnourd University, Bojnourd, Iran. (Corresponding Author).
2. Ph.D. Student in Sports Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran.
3. Ph.D. Student in Sports Management, Faculty of Management and Accounting, Farabi Campus, University of Tehran, Tehran, Iran.

Received: 2021/08/25

Accepted: 2022/01/29

Abstract

The purpose of the present study was to formulate and explain the conceptual model of economic capacity development for sports in the country. This study is a systematic-exploratory qualitative research with coding approach and structural-functional analysis. Sources of data collection included two sections: human resources (managers, professors, etc.) and information resources (scientific, library, documentary, media). Sampling in the theoretical section (87 documents) and interviews (26 people) in terms of achieving theoretical saturation and in the Delphi section in several stages (18 people) in terms of reaching agreement between members and approval of the framework in a targeted (judgmental) manner was done. The validity of the research tools and their results was confirmed by controlling the competence of the selected sample, content validity by experts, and the degree of agreement among the correctors. Based on the results, the conceptual framework of the research included 6 levels, 17 perspectives, 38 dimensions, and 81 analytical components. The six levels of the model consisted of national economic system, the country's sports system, types of economic capacities, the process of managing economic capacity, leading and developing economic capacity, and the factors that determine the economic capacity of sports. Based on the research model, it can be stated that if the utilization of economic capacities is realized at a suitable level, an appropriate ecosystem for sports economics will be formed and favorable results (finance, employment, etc.) for organizations and individuals will be formed. Have a trustee and beneficiary. Practically, it can be mentioned that by modifying the common structure between economics and sports, identifying and introducing empty economic opportunities in sports, revival and empowerment of economic units in the field of sports and attract

1. Email: mo.reihani@yahoo.com

2. Email: salahdastoom@yahoo.com

3. Email: mrrouhani@yahoo.com

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International Public Licen

private sector participation, the capacity of sport can be used for economic development in practice. The study's findings can be used by managers and experts of organizations (in decision making and planning), researchers and university professors (in education and research), entrepreneurs and market activists (in innovation and marketing), analysts and media activists (in presenting content) in the field of sports.

Keywords: Sports Economics, Economic Model, Economic Growth, Sports Industry, Economic Capacity.

Extended Abstract

Background and Purpose

The economic crisis of the country has caused many issues of national management and development to face serious challenges as little development has taken place in most areas. Sport industry is one of the fields that despite the existence of many economic capacities and capabilities, is still not considered as an economic industry due to lack of proper management and necessary strategic knowledge in this field (Sedigh, Hemmati Nejad, Gholizadeh, Shafiee, 2020). Despite the rapid development of the sports industry and its position among the top 10 industries over the world, this industry in Iran is not recognized as an industry with a specific and systematic structure and market (Dastoom, Ramezani Nejad, Sadeghi Boroujerdi, 2020). In the industrial classification system of Iran, despite the potentials of generating major income as non-oil revenues for the country and its employment-generating capacity, sport industry is not included in the classification of industries. Lack of knowledge of sports as a separate industry will lead to insufficient attention to the economic potential of this industry, and this will cause some aspects of the sports industry to be faded and even remain unknown (Rezaei & Salehipour, 2020). Therefore, it is obvious that in order to take the first steps in this direction, it is necessary to draw a general plan in the context of economic and industrial development capacities of sports. Therefore, the purpose of the present study was to formulate and explain the conceptual model of economic capacity development for sports in the country.

Materials and Methods

This study is a systematic-exploratory qualitative research with coding approach and structural-functional analysis. Sources of data collection included two sections: human resources (managers, professors, etc.) and information resources (scientific, library, documentary, media). Sampling in theoretical section (87 documents) and interviews (26 people) in terms of achieving theoretical saturation and in the Delphi section in several stages (18 people) in terms of reaching

agreement between members and approval of the framework in a targeted (judgmental) manner was done. The validity of the research tools and their results was confirmed by controlling the competence of the selected sample, content validity by experts and the degree of agreement of the correctors. Like other researches, this study, had some limitations which were tried to be controlled through other methods: 1- Lack of cooperation of some prominent academic, economic and organizational individuals (use of additional information sources to adjust this limitation); 2 - Lack of documented environmental information from the system of economics and sports (use of examples and evidence of events to adjust this limitation); 3- Different views from different people towards the dimensions of the economic system of sports (using at least two people in each specialty related to the subject to adjust this limitation).

Findings

Based on the results, the conceptual framework of the research included 6 levels, 17 perspectives, 38 dimensions and 81 analytical components. The six levels of the model consisted of: national economic system, the country's sports system, types of economic capacities, the process of managing economic capacity, leading and developing economic capacity, and the factors that determine the economic capacity of sports. The economic system consisted of four parts: Economic structure, economic participation, economic development, and economic crisis. The sports system included two sections: General areas of sports and special areas of sports. The level of various economic capacities of sports, including these sections: The conditions of economic capacity which were the creation of economic capacity and the functioning of the economic capacity of sport. The process of managing the economic capacity of sports consisted of three parts: Economic capacity involving economic capacity building and exploiting the economic capacity of sport. Factors determining the economic capacity of sport included two general parts of ecosystem and systemic factors. Leading and developing the economic capacity of sport included two parts: structural aspects and functional aspects of development. The conceptual model expressed as the framework of economic capacity analysis in sports with the national economy approach first requires adapting the national economy system to the sport system in terms of economic capacity, then adapting various economic capacities to the sports system, as well as evaluation types of general and case economic capacities in sports and identifying the factors that determine economic capacity in sports. Then, it is necessary to evaluate the process of economic capacity management in sports along with identifying the strategic capabilities and challenges of economic capacity development in sports in order to determine the goals and needs of

economic capacity development in sports. Therefore, appropriate strategies for developing economic capacity in sports can be developed and defined for the pattern of inter-organizational division of labor and the framework for monitoring and evaluating the development of economic capacity in sports.

Conclusion

Based on the research model, it can be stated that if the utilization of economic capacities is realized at a suitable level, an appropriate ecosystem for sports economics will be formed and favorable results (finance, employment, etc.) for organizations and individuals will be formed. Practically, it can be mentioned that by modifying the common structure between economics and sports, identifying and introducing economic opportunities in sports, revival and empowerment of economic units in the field of sports, and attracting private sector participation, the capacity of sport can be used for economic development in practice. The study's findings can be useful for managers and experts of organizations (in decision making and planning), researchers and university lecturers (in education and research), entrepreneurs and market activists (in innovation and marketing), analysts and media activists (in presenting content) in the field of sports.

Keywords: Sports Economics, Economic Model, Economic Growth, Sports Industry, Economic Capacity.

References

1. Dastoom, Salah, Ramezani Nejad, Rahim, Sadeghi Boroujerdi, Saeed. (2020). Develop a framework for evaluating the knowledge-based economy in Iranian sports and analyze the development gap based on it. *Sports Management Studies*, 68: 243- 267.
2. Rezaei, Shamsuddin; Salehipour, Mojgan. (2018). Analysis of effective factors on the development of Iran's sports industry with a data-based approach. *Human Resource Management in Sport*, 6 (1), 89-107.
3. Sediqh, Salman, Hemmatinejad, Mehr Ali, Shafiei, Shahram, Gholizadeh, Mohammad Hassan. (2020). Provide a framework for strategic analysis of stakeholder participation in the development of the country's sports industry. *Human Resource Management in Sport*, 7 (2), 331-349.

تبیین مدل مفهومی توسعه ظرفیت‌های اقتصادی ورزش کشور

محمد ریحانی^۱، صلاح دستوم^۲، میثم روحانی^۳

۱. استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول)
۲. دانش آموخته دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.
۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تدوین و تبیین مدل مفهومی توسعه ظرفیت اقتصادی برای ورزش کشور بود. روش تحقیق از نوع کیفی اکتشافی نظام‌مند با رویکرد کدگذاری و تحلیل ساختاری کارکردی می‌باشد. منابع استخراج اطلاعات و یافته‌ها شامل دو بخش انسانی (مدیران، اساتید، و...) و اطلاعاتی (علمی، کتابخانه‌ای، اسنادی، رسانه‌ای) بود. نمونه‌گیری در بخش مطالعه نظری (۸۷ سند) و مصاحبه (۲۶ نفر) برحسب رسیدن به اشباع نظری و در بخش دلفی چند مرحله‌ای (۱۸ نفر) برحسب رسیدن به توافق بین اعضاء و تأیید چارچوب به روش هدفمند (قضاوتی) انجام شد. روایی کلی ابزارهای پژوهش و نتایج آن‌ها از طریق کنترل صلاحیت نمونه انتخابی، روایی محتوایی توسط متخصصان و میزان توافق مصححان مورد تأیید قرار گرفت. بر اساس نتایج، چارچوب مفهومی پژوهش شامل ۶ سطح، ۱۷ منظر، ۳۸ بُعد و ۸۱ مولفه تحلیلی است. شش سطح مدل شامل: سیستم اقتصادی ملی، سیستم ورزش کشور، انواع ظرفیت‌های اقتصادی، فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی، راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی و عوامل تعیین کننده ظرفیت اقتصادی ورزش است. بر اساس مدل پژوهش می‌توان گفت اگر بهره‌گیری از ظرفیت‌های اقتصادی، در سطح مناسبی تحقق یابد یک اکوسیستم مناسب برای اقتصاد ورزش شکل می‌گیرد و نتایجی مطلوبی (مالی، اشتغال، و...) برای سازمان‌ها و افراد متولی و ذینفع به همراه دارد. به طور کاربردی می‌توان گفت که با اصلاح ساختاری مشترک بین اقتصاد و ورزش، شناسایی و معرفی ظرفیت‌های اقتصادی خالی در ورزش، احیاء و توانمندسازی واحدهای اقتصادی حوزه ورزش و جلب مشارکت بخش خصوصی می‌تواند از ظرفیت ورزش برای توسعه اقتصادی در عمل استفاده نمود. یافته‌ها و اطلاعات ارائه شده در این پژوهش می‌تواند مورد استفاده مدیران و کارشناسان سازمان‌ها (در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی)، محققان و مدرسان دانشگاه‌ها (در آموزش و پژوهش)، کارآفرینان و فعالان بازار (در نوآوری و بازاریابی)، تحلیلگران و فعالان رسانه‌ای (در ارائه محتوا) حوزه ورزش مورد استفاده قرار بگیرد.

واژگان کلیدی: اقتصاد ورزشی، الگوی اقتصادی، رشد اقتصادی، صنعت ورزش، ظرفیت‌شناسی اقتصادی.

1. Email: mo.reihani@yahoo.com
2. Email: salahdastoom@yahoo.com
3. Email: mrrouhani@yahoo.com

مقدمه

بحران اقتصادی^۱ کشور سبب شده تا بسیاری از امور مدیریت و توسعه ملی با چالش‌های جدی مواجه باشند و در اکثر حوزه‌ها توسعه چندانی صورت نگیرد. ورزش و صنعت ورزش^۲ جزو زمینه‌هایی است که علی‌رغم وجود ظرفیت‌ها و قابلیت‌های اقتصادی فراوان، به دلیل عدم مدیریت مناسب و شناخت راهبردی لازم در این زمینه هنوز به عنوان یک صنعت چندان مورد توجه نیست (صدیق، همتی‌نژاد، قلی‌زاده، شفیعی، ۲۰۲۰، ۳۳۲). با وجود توسعه پرشتاب صنعت ورزش و قرارگیری آن در بین ۱۰ صنعت برتر جهان، در ایران به صورت صنعتی دارای ساختار و بازار مشخص و نظام طبقه‌بندی صنایع ایران، ورزش با (دستوم، رضانی‌نژاد، صادقی بروجردی، ۲۰۲۰، ۲۴۵). در نظام طبقه‌بندی صنایع ایران، ورزش با وجود پتانسیل‌های ایجاد درآمد عمده و با توجه به تاکید بر توسعه درآمدهای غیرنفتی برای کشور و نیز ظرفیت اشتغال‌زایی آن، در طبقه‌بندی صنایع قرار نگرفته است. به رسمیت نشناختن ورزش به عنوان یک صنعت مجزا، عدم توجه کافی به پتانسیل‌های اقتصادی این صنعت را نیز در پی خواهد داشت و این امر موجب کم رنگ شدن و حتی ناشناخته ماندن برخی ابعاد آن می‌شود (رضایی و صالحی‌پور، ۲۰۲۰، ۹۲). لذا بدیهی است که برای برداشتن اولین گام‌ها در این راستا، لازم باشد طرحی کلی از بستر ظرفیت‌های توسعه اقتصادی و صنعتی ورزش ترسیم گردد.

ظرفیت اقتصادی^۳ که گاهی با عنوان ظرفیت تولید و توسعه نیز شناخته می‌شود، حداکثر سطحی است که یک اکوسیستم می‌تواند در تولید محصول یا ارائه سرویس برای بازار هدف حفظ نماید (محمدکاظمی، حسینی نیا، حبیبی، ۲۰۱۹، ۲۸۲). برنامه‌ریزی برای توسعه و به‌کارگیری ظرفیت اقتصادی، نیازمند این است که مدیریت سیستم، ابتدا ظرفیت‌شناسی و سپس ظرفیت‌سنجی^۴ انجام دهد. پس از آن نیز با رفع محدودیت‌های فرایندی، آن را در میسر فعال‌سازی و پویاسازی ظرفیت‌ها قرار دهد (دلوری، ۲۰۱۹، ۲۸). هیچ اقتصادی نمی‌تواند برای مدت طولانی با ظرفیت کامل کار کند؛ زیرا ناکارآمدی‌ها و تاخیرها باعث نرسیدن به سطح تئوری خروجی در بلندمدت می‌گردد. ظرفیت اقتصادی ورزش به این واقعیت پیوند خورده که همه تولیدات و خدمات ورزشی، به خاطر ماهیت ورزش در یک محدوده انجام می‌شود. ظرفیت‌شناسی اقتصادی ورزش، به شناخت و ارزیابی ظرفیت‌ها می‌پردازد و یک روش ادراکی و اولیه برای توسعه اقتصادی است (محمدکاظمی، راسخ، نوید، ۲۰۱۶،

1. Economic Crisis
2. Sports Industry
3. Economic Capacity
4. Capacity Assessment

(۵۹) و معمولاً با موانعی مواجه است که باعث می‌شوند بازیگران و ذینفعان اقتصاد و بازار، نتوانند اهداف خود را شناسایی کنند و به نتایج قابل اندازه‌گیری و پایدار دست یابند (محمدی، ۲۰۱۸، ۱۷). برای این منظور، معمولاً از روش‌های ترکیبی - کیفی و کمی استفاده می‌شود تا بتوانند ظرفیت‌ها را از جوانب مختلف شناسایی و ارزیابی کنند (حلقه سیمین، ۲۰۱۵، ۲۱).

ورزش ظرفیت‌های اقتصادی بالقوه و بالفعل زیادی دارد. به طور مشخص رشد جمعیت مشارکت کننده در ورزش مانند ورزشکاران، تماشاگران، داوطلبان و رسانه‌ها باعث شده که صنعت ورزش، رشدی فزاینده پیدا کند، طوریکه اکنون در بین ۱۰ صنعت برتر اروپا و آمریکا قرار دارد. سرمایه‌گذاری ورزشی کشورهایی مانند قطر، ترکیه، چین و روسیه در یک دهه اخیر، نمونه‌های بارزی از این توجهات هستند (نظریان، ۲۰۲۰، ۳۴) و این سرمایه‌گذاری بر رضایت ذی‌نفعان ورزش این کشورها بسیار تأثیر گذار بوده است. ورزش به دلیل جلب مشارکت اقشار و گروه‌های اجتماعی مختلف تولید محصولات ورزشی، نقش مهمی به‌عنوان یک جزء کلیدی در توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دارد و با اثرات مستقیم و غیر مستقیم خود، عامل مؤثری در پیشرفت جوامع قرن بیست و یکم به شمار می‌آید. سهم تولید ناخالص ملی حاصل از صنعت ورزش برخی از کشورهای پیشرفته بیش از ۴٪ گزارش شده است. (محمدکاظمی، حسینی نیا، حبیبی، ۲۰۱۹، ۲۸۴). طوری که اندازه تخمینی کل صنعت ورزش آمریکا در سال ۲۰۱۷، بیشتر از ۶۰۰ میلیارد دلار بوده در حالی که اندازه تخمینی صنعت ورزش جهان، بیشتر از ۲ تریلیون دلار در همان سال بوده است. اشتغال‌زایی ورزش نیز در کشوری مانند انگلستان از بخش کشاورزی آن بیشتر است (صدیق، همتی‌نژاد، قلی‌زاده، شفیعی، ۲۰۲۰، ۳۳۴).

یکی از مشکلات مدیران صنعت ورزش در کشورهای در حال توسعه (مانند ایران)، این است که برای سیستم سازمانی خود از الگوبرداری استفاده می‌کنند، بدون توجه به اینکه آیا این برنامه‌ها با ظرفیت درونی و شرایط بیرونی سازمان‌ها همخوانی دارد یا خیر (نظریان، ۲۰۱۹، ۳). اگرچه تصویری که عمدتاً در بین سازمان‌های ورزشی کشور، به دلیل بحران سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور در این خصوص حاکم است این است که توسل به مفاهیم اقتصادی می‌تواند راهگشای تمام مشکلات سازمان‌ها و تضمینی برای عملکرد آنها در نبرد رقابت باشد اما اتفاقی که در عمل رخ داده، این است که سازمان‌های ورزشی صرفاً برای تامین مالی، اقدامات اقتصادی انجام می‌دهند. با توجه به نقش ورزش در اقتصاد، رقابتی بودن یا نبودن آنها می‌تواند نشان دهنده توانایی سازمان‌های ورزشی در اثرگذاری بر اقتصاد باشد (افشاری، ۲۰۱۵، ۱۱). شناسایی و تشخیص وضعیت رقابتی بازار ورزش کشور می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان ورزش کشور کمک کند که سیستم اقتصادی ورزش را به سمت رقابتی‌تر شدن و کارآئی بیشتر هدایت کند. بدون آگاهی از عوامل محیطی و درونی، ایجاد تغییرات

ساختاری و صرف هزینه به منظور پیشبرد برنامه اقتصادی و مالی سازمان‌ها به سمت کارآئی و رقابت بیشتر، ممکن است ناکارآمد بوده و نتیجه مطلوب به دست ندهد (احمدیان، ۲۰۱۴، ۳۸).

در نظام مدیریت صنایع ایران، ورزش با وجود گستردگی بازاری که دارد، هنوز از یک سیستم راهبردی مشخص برخوردار نیست و میزان و نوع مشارکت ذی‌نفعان، چندان از الگوی بین‌المللی پیروی نمی‌کند (بررسی اسناد اقتصادی توسط محقق). برخی شواهد نیز تایید کننده این وضعیت هستند. مانند اینکه جمعیت هواداران ورزشی کشور هنوز شناسه هواداری مانند کشورهای پیشرفته ندارند. همچنین جمعیت داوطلبان ورزشی هنوز سازماندهی مشخصی ندارند. از طرفی مقادیر منفی خالص صادرات طی پنج سال نشان می‌دهد که ایران وارد کننده عمده کالاهای ورزشی است که مؤید کسری تجاری می‌باشد. از طرفی، بیشترین میزان صادرات خدمات ورزشی در سال ۹۴ بوده است که ارزش آن بالغ بر ۹ میلیون دلار می‌باشد و حداکثر واردات به ارزش ۱۳ میلیون دلار، مربوط به سال ۹۳ است. از طرفی سهم تجارت خارجی محصولات ورزشی از تولید ناخالص داخلی کشور، در سال‌های مورد بررسی ناچیز می‌باشد (فخری، ۲۰۱۷، ۴). در تحقیقات داخلی، رستم‌زاده صادقی، عساری و یآوری (۲۰۱۴) در بررسی اثر سرمایه‌گذاری دولت در بخش ورزش، بر رشد اقتصادی در ایران نشان داد که سرمایه‌گذاری دولت در ورزش، اثری بر رشد اقتصادی ندارد. نظری قنبری و صابونچی (۲۰۱۴) در تحلیل نقش آموزش و سرمایه انسانی در رقابت‌پذیری اقتصادی ورزش استان‌های غرب کشور نشان دادند که این رابطه قابل توجه است. آقای شهری (۲۰۱۴) در تبیین و مدل‌سازی عوامل صنعت ورزش کشور گزارش کرد که ۱۸ عامل در تبیین صنعت ورزش نقش دارند (اماکن، سازمان‌ها، رویداد، گردشگری، منابع انسانی، کالا و خدمات، رسانه و مواردی دیگر).

افشاری (۲۰۱۵) در تحلیل علی اثرگذاری مدیریت فرانوگرا، اقتصاد مقاومتی و توسعه ورزش در توسعه اقتصادی ورزش ایران گزارش کرد که شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن به همراه جلوگیری از فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی در ورزش می‌تواند در گسترش و توسعه اقتصادی صنعت ورزش تعیین کننده باشد. تحقیق شریفیان، یوسفی زرنندی و قهرمان تبریزی (۲۰۱۶) حاکی از این بود که بین موانع درون‌بخشی رقابت‌پذیری با کالاهای خارجی در بخش تولیدی صنعت ورزش ایران اختلاف معنی‌داری وجود دارد. فرازبانی (۲۰۱۶) در طراحی الگوی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش ایران گزارش کرد که عوامل قانونی و سیاسی، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل مالی و اقتصادی و سایر با میزان متفاوتی در چهار حوزه ورزش قهرمانی، حرفه‌ای، تربیتی و همگانی؛ اثرگذار هستند. ریحانی (۲۰۱۶) در طراحی مدل مزیت رقابتی صنعت تولیدات ورزشی گزارش کرد که عامل منابع رقابتی به‌عنوان متغیر مستقل از طریق نقش میانجی هوشمندی رقابتی و کارآفرینی استراتژیک

بر مزیت رقابتی تأثیر داشت. تسلیمی (۲۰۱۶) در بررسی تأمین مالی فدراسیون‌های ورزشی ایران عوامل مختلف را به بخش‌های شرایط علی، عوامل زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر، استراتژی‌ها و پیامدها شناسایی و دسته‌بندی کرد. گنج خانلو (۲۰۱۷) در تعیین موقعیت استراتژیک صنعت ورزش کشور گزارش کرد که جایگاه راهبردی این صنعت در موقعیت تدافعی است. فخری (۲۰۱۷) در طراحی مدل عوامل موثر بر سهم محصولات ورزشی در تجارت خارجی کشور گزارش کرد که عوامل مدیریتی ساختاری، عوامل فنی و علمی، آمیخته بازاریابی، حمایت‌های دولت و سایر به ترتیب بر سهم محصولات ورزشی در تجارت خارجی کشور موثرند. بخشنده (۲۰۱۷) در تدوین و برآورد مدل رشد اقتصادی صنعت ورزش ایران نشان داد متغیرهای اندازه دولت، موجودی سرمایه، نیروی فعال، سرریز تکنولوژی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر رشد اقتصادی صنعت ورزش ایران دارند.

رضایی و صالحی‌پور (۲۰۱۸) عوامل مؤثر بر توسعه صنعت ورزش ایران را شامل عوامل سیاست‌زدایی، مدیریت اثربخش و کارآمد، توسعه منابع انسانی، ارتقاء زیرساخت‌ها و توسعه فضاهای ورزشی استاندارد، طراحی نظام استعدادیابی، اصلاح ساختار، تجاری‌سازی، خصوصی‌سازی و استقرار مکانیزم توسعه گزارش کردند. محمدی (۲۰۱۸) در طراحی مدل توانمندسازی راهبردی عملکرد صادراتی صنعت ورزش ایران گزارش کرد که مقوله‌های اقتصاد مقاومتی، راهبردهای صادرات، برنامه‌های توسعه صادرات و توسعه اقتصادی صنعت ورزش بر توانمندسازی عملکرد صادراتی تولیدات ورزشی اثر علی دارند. نظریان (۲۰۱۹) در آسیب‌شناسی سیستم تولید تا مصرف کالاها و تجهیزات ورزشی ایرانی گزارش کرد که چالش‌های شناسایی شده به ترتیب میزان فراوانی در بخش تولید، مصرف و توزیع می‌باشد. گنج خانلو (۲۰۱۹) در تحلیل اثرات سیاست‌های پولی و مالی بر صنعت ورزش ایران نشان داد که در بلندمدت، نقدینگی اثر مثبت و غیر معنی‌دار و مخارج دولت اثر مثبت و معنی‌داری بر تولید ناخالص ورزشی در ایران داشته است. دستوم، رضانی‌نژاد، صادقی بروجردی (۲۰۲۰) برای ارزیابی اقتصاد دانش در ورزش به بررسی شاخص‌های نظام نوآوری، ساختارهای دانش‌محور، مدیریت دانش، تأمین مالی، زیرساخت، آموزش و رویدادها، رژیم نهادی، عملکرد دانشی، فضای کسب و کار، فعالیت‌های بین‌المللی، سرمایه انسانی، جامعه دیجیتال، شبکه اطلاعاتی پرداختند. صدیق، همتی‌نژاد، قلی‌زاده، شفیعی (۲۰۲۰) در ارائه مدل توسعه صنعت ورزش کشور گزارش کرد که مدل شامل سطح محیط و اکوسیستم (محیط ملی و بین‌المللی)، سطح نقش و بازیگران (ارکان و راهبری)، سطح پشتیبانی و ساختار (فرایندها و منابع)، سطح تعامل و مشارکت (سطوح ورزش و بخش‌های صنعت) و سطح پیامد و توسعه (کارکردها و پایدارسازی) می‌باشد. مرور و نقد تحقیقات داخلی نشان می‌دهد که بیشتر تحقیقات به بررسی رویکرد توسعه اقتصادی ورزش پرداخته‌اند و رویکرد ورزش برای توسعه

اقتصادی ملی به ندرت مورد توجه بوده است. در همین راستا تحقیقات مرور، ظرفیت‌های اقتصادی ورزش را بیشتر برای توسعه آن بررسی کرده‌اند و بهره‌گیری از ظرفیت‌های ورزش برای توسعه اقتصادی به ویژه ظرفیت‌های خالی و استفاده نشده آن مورد توجه محققان نبوده است.

در تحقیقات خارج از کشور، ندوی، لند، خاو و خارا^۱ (۲۰۱۱) در بررسی صنعت کالاهای ورزشی چین گزارش کردند که زنجیره ارزش جهانی و استانداردهای کار در صنعت کالاهای ورزشی بین‌المللی، بیشترین تأثیر را بر این صنعت در تعیین استراتژی‌ها دارد. تولاکوئیک، موتیک، راجو، تالویک و ماهموتویک^۲ (۲۰۱۴) در تحلیل بخش خدمات از صنعت ورزش گزارش کرد که بیشترین حجم فعالیت‌های اقتصادی در بخش چرخه خدمات ورزشی روی می‌دهد. زاهاریا و کابوراکیس^۳ (۲۰۱۵) در بررسی موانع توسعه صنعت ورزش آمریکا نشان داد که موانع کاربردی، زیربخش‌های صنعت ورزش و محل سازمان‌های ورزش مهم‌ترین موانع در این زمینه هستند. گرینگ و تیل^۴ (۲۰۱۶) گزارش کردند که مانع اصلی در روند سرمایه‌گذاری بخش‌های مختلف ورزش مانند رشته‌های ورزشی ابهام در رؤیت منافع قابل برگشت، حاصل از این سرمایه‌گذاری به صورت مستقیم می‌باشد. گرک^۵ (۲۰۱۶) برای ارزیابی توسعه صنعت ورزش استرالیا از شاخص‌های کارآفرینی، بازاریابی و فناوری به تفکیک دو محیط داخلی و خارجی استفاده کرده است. مای تیان^۶ (۲۰۱۶) در ارزیابی عوامل تأثیرگذار بر قدرت صنعت ورزشی آسیا نشان داد که بهبود سطح زندگی مردم، کلید بهبود وضعیت قدرت صنعت ورزش است. همچنین لی^۷ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای با هدف بررسی تأثیر عوامل مدل صنعت ورزش نشان دادند که زنجیره ارزش محصولات ورزشی، حمایت دولت بیشترین اولویت را دارند. اسگوبرت و سیفرت^۸ (۲۰۱۷) نقش شبکه‌های اجتماعی برای پویایی و توسعه جامعه هواداری و بستر تجاری در آن را برای فدراسیون بین‌المللی تنیس روی میز بسیار قابل توجه می‌دانند. ژنگ و ماسون^۹ (۲۰۱۸) برای ارزیابی جایگاه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای در اقتصاد دیجیتال آمریکای شمالی شاخص‌هایی مانند ظرفیت اکوسیستم، رقابت‌پذیری بازار، بسترهای نرم‌افزاری و محتوای رسانه‌ای را مورد بررسی قرار داد.

1. Nadvi, Lund, Xue, & Khara
2. Torlakovic, Muftic, Radjo, Talovic, & Mahmutovic
3. Zaharia and Kaburakis
4. Gerbing and Thiel
5. Gerke
6. Mi Tian
7. Lee
8. Schubert, M., & Seyffert
9. Zheng & Mason

هایدوک و واکر^۱ (۲۰۱۸) برای تحلیل روند سه دهه اخیر اقتصاد ورزش انگلستان گزارش کردند شاخص‌های مشارکت، سرمایه‌گذاری و کارآفرینی سازمان‌های ورزشی را مورد بررسی قرار داد و گزارش کرد که وضعیت نوسانی داشته‌اند. سرانو، لاسردا، کاسل، رودیگوس، سوارس^۲ (۲۰۱۸) در تجزیه و تحلیل زنجیره ارزش در ورزش برزیل گزارش کرد که ساختار سیستمیک نشان دهنده مشارکت اقتصادی ورزش (فوتبال) در تولید ناخالص داخلی به‌عنوان یک متغیر مرکزی است.

سونسون، اندرسون، ماهونی و ها^۳ (۲۰۱۹) تجارت اجتماعی در توسعه ورزش را برای سازمان‌های سطح ملی، دارای نتایج مناسب می‌داند و استفاده از شبکه‌های اجتماعی و روش‌های جمع‌سپاری را موثر می‌دانند. راتن^۴ (۲۰۱۹) برای توسعه صنعت ورزش شاخص‌های دانش، فناوری، زیرساخت‌ها، سیاست‌ها، فرهنگ و ذینفعان را دارای اولویت می‌داند. تراه، دی اولویرا، آلمیدا، داس، نورجویرا و مارتین^۵ (۲۰۲۰) شاخص‌هایی مانند سازمان‌های ورزش رقابتی، رویدادهای ورزشی و کارآفرینی ورزشی را در سیستم نوآوری صنعت ورزش دارای بیشترین اولویت برزیل ارزیابی نموده‌اند. مرور تحقیقات داخلی و خارجی در حوزه ورزش و سایر حوزه‌ها نشان داد که هر چند ظرفیت‌های اقتصادی، مورد توجه محققان بوده، اما تاکنون ظرفیت‌شناسی اقتصادی ورزش با رویکرد جامع و نظام‌مند مورد بررسی قرار نگرفته است. بنابراین نیاز به انجام تحقیقات تخصصی و بومی برای مدیریت و توسعه اقتصادی ورزش کشور وجود دارد تا بتوانند به تدبیر و اقدامات بهتری جهت شناخت ظرفیت‌های اقتصادی، فعال‌سازی ظرفیت‌های خالی و پویاسازی ظرفیت‌های موجود بپردازند. از طرفی با عنایت به بحران اقتصادی کشور و مشکلات تأمین مالی پروژه‌ها و رویدادهای ورزشی دیگر، از مسیر موجود مقدور نیست و سازمان‌های ورزشی کشور بایستی از طریق ظرفیت‌های اقتصادی جدید به تأمین مالی خود بپردازند. اما در این زمینه شاخص‌ها و عوامل زیادی اثرگذار هستند و توازن و روابط پیچیده‌ای بین آنها وجود دارد. شناخت کیفی و کمی ظرفیت‌های اقتصادی می‌تواند مقدمه‌ای بر تحول در اقتصاد ورزش و توسعه اقتصادی آن باشد.

انتخاب روش پژوهش به دلیل خلاء این نوع تحقیقات در حوزه مدیریت و اقتصاد ورزشی می‌باشد؛ زیرا هر سیستم اقتصادی از اجزای مختلف و روابط گوناگون بین آنها تشکیل شده است که در حال

1. Hayduk & Walker
2. Serrano, Lacerda, Cassel, Rodrigues, & Soares
3. Svensson, Andersson, Mahoney & Ha
4. Ratten
5. Terra, de Oliveira, Almeida, Batista, dos Santos, Nogueira, & Martins

کنش و واکنش با یکدیگر هستند. از این رو مدیریت در چنین سیستمی، بسیار پیچیده و غیرقابل درک خواهد بود. مدل‌های چند بعدی و تحلیلی، به ما کمک می‌کنند که با ساده‌سازی کل سیستم به درک بهتری از تمامیت سیستم دست یابیم. مدل‌ها به ما کمک می‌کنند مسائل را بهتر طبقه‌بندی کرده و شانس یافتن پاسخ‌های صحیح را بالا می‌برد. مدل‌سازی نمی‌تواند روابط پدیده‌های محیطی را به‌طور کامل توضیح دهد، اما درک مکانیسم‌های اساسی آن را آسان‌تر می‌کند. مدیریت ظرفیت‌های اقتصادی ورزش‌های قابل قبول اندکی دارد تا میزان انطباق و پایداری خود در قبال تحولات محیطی را به درستی بسنجد. در این پژوهش کوشش شده است ابعاد ظرفیت‌شناسی اقتصادی ورزش مورد مطالعه و به‌گونه‌ای هماهنگ تحلیل شوند. در پژوهش‌های نظامند و راهبردی آینده در حوزه مدیریت و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش نیاز به چارچوب تحلیل پایه (تئوری زمینه‌ای) دارند. از این رو پژوهش حاضر (توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش با رویکرد اقتصاد ملی) نیز یک چارچوب تحلیل مفهومی برای استخراج، تحلیل و نمایش نتایج و یافته‌های پژوهش را تدوین و به کار گرفته است. از طرف دیگر، هر سیستم و برنامه‌ای اقتصادی نیاز جهت مدیریت و پیشبرد به تحلیل و ارزیابی دارد بنابراین ظرفیت‌های اقتصادی ورزش نیز بایستی مورد ارزیابی قرار بگیرند. در این پژوهش از طریق روش‌های مختلف جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات، سعی بر آن خواهد شد تا ظرفیت‌های متنوع و متعدد اقتصادی موجود در صنعت ورزش کشور، شناسایی و چارچوب‌بندی شود و سپس با بررسی محیط آن به ارائه الگویی برای توسعه اقتصادی ورزش اقدام نماید. بر این اساس به صورت مشخص سوال محوری و مساله پژوهش این است که ظرفیت‌های اقتصاد ورزش کشور کدامند؟ توسعه و به کارگیری این ظرفیت‌ها تحت تاثیر چه سیستمی می‌تواند انجام شود؟ شاخص‌ها و مولفه‌های ارزیابی و تطبیق آن‌ها کدامند؟ و به صورت کلی مدل مفهومی توسعه ظرفیت‌های اقتصادی ورزش کشور اقتصادی ورزش چگونه است؟

روش پژوهش

روش تحقیق از نظر سطح راهبردی، از نظر نوع کیفی (اکتشافی نظام‌مند)، از نظر استراتژی فرایندی، از نظر هدف کاربردی، از نظر زمان آینده‌نگر در حوزه موضوعی توسعه اقتصاد ورزش بود. در تدوین الگوی پژوهش، هم‌زمان از مفاهیم، رویکردها و روش‌های تحلیل و موقعیت‌سنجی استفاده شد. این چارچوب نگاهی کل‌گرا، سیستمی و بلندمدت به مقوله ظرفیت‌شناسی اقتصادی ورزش دارد. با توجه به ماهیت پژوهش و نیاز به جمع‌آوری داده‌ها از حوزه‌های مختلف، جامعه آماری به همراه تعداد نمونه و روش نمونه‌گیری به صورت جدول زیر تعریف و مراجعه گردید. براین اساس منابع مورد مطالعه

پژوهش شامل دو بخش منابع انسانی و منابع اطلاعاتی بود. منابع انسانی شامل اساتید دانشگاهی و تحلیلگران اقتصادی ورزش و مدیران و کارگزاران اقتصادی حوزه ورزش بر مبنای پست سازمانی، تخصص علمی و سابقه شغلی مرتبط با موضوع پژوهش انتخاب و نظرخواهی شدند (۱۹ نفر در مصاحبه و ۸ نفر در دلفی). منابع اطلاعاتی نیز شامل منابع کتابخانه‌ای و علمی، گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی و منابع و آرشیوهای رسانه‌ای بود (۸۷ نسخه). مشخصات نمونه مورد بررسی به صورت؛ میانگین سنی ۳۶/۱۸، میانگین سابقه شغلی ۱۳/۲۷، ۸ نفر زن و ۱۹ نفر مرد (جنسیت)، ۱۱ پژوهشگر اقتصادی، ۹ مشاور اقتصادی و ۷ مدیران اقتصادی (شغل)، ۶ نفر فوق لیسانس و ۲۱ نفر دکتری (تحصیلات) بودند.

جدول ۱- مشارکت کنندگان و منابع اطلاعاتی پژوهش و نمونه‌گیری از آن‌ها

Table 1- Research participants and information resources and sampling of them

نمونه sample	نمونه‌گیری sampling	گروه مطالعه	
۱۱ نفر	قضاوتی	اساتید دانشگاهی (اقتصاد و مدیریت ورزش)	منابع
۹ نفر	قضاوتی	تحلیلگران اقتصادی (ورزش، صنعت و ..)	انسانی
۷ نفر	قضاوتی	مدیران (ورزشی، مالی، بازاریابی و ..)	human resources
۳۶ نسخه	هدفمند و قضاوتی	منابع کتابخانه‌ای و علمی (مقالات، رساله، کتاب و ..)	منابع
۱۸ نسخه	هدفمند و قضاوتی	گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی (وزارت ورزش، وزارت صمت، و ..)	اطلاعاتی
۳۳ نسخه	هدفمند و قضاوتی	منابع و آرشیوهای رسانه‌ای (سایت صنعت ورزش، و ..)	Information Resources

جهت بررسی و چارچوب‌بندی عوامل، جمع‌آوری و استخراج داده‌ها از سه ابزار به شرح زیر استفاده شده است: الف) مطالعه کتابخانه‌ای: از مطالعات علمی داخلی و خارجی، اسناد و برنامه‌ها و گزارش علمی و اجرایی. ب) مصاحبه اکتشافی: به صورت مصاحبه نیمه هدایت شده با جامعه آماری پژوهش بود. از مصاحبه جهت شناسایی متغیرها و تکمیل پرسشنامه حاصل از مطالعه کتابخانه‌ای استفاده شد. ج) روش دلفی: جهت غربال و تعیین اعتبار بخش‌های مختلف پژوهش از تکنیک مطالعه دلفی متشکل از صاحب‌نظران و خبرگان استفاده شد (۹ نفر). روش دلفی، فرایندی ساختاریافته برای

جمع‌آوری و طبقه‌بندی دانش موجود در نزد گروهی از کارشناسان و خبرگان است و اعتبار آن به اعتبار علمی متخصصان شرکت‌کننده در پژوهش، بستگی دارد.

جدول ۲- ابزار پژوهش، روایی ابزار، روش گردآوری داده‌ها و روش‌های تحلیلی

Table 2- Research tools, tool validity, data collection method and analytical methods

روش تحلیل Analysis method	یافته Results	نمونه sample	روایی validity	ابزار tool	
کدگذاری و چارچوب‌بندی مفهومی	شناسایی مولفه‌ها و اجزای چارچوب	۸۹ نسخه	اعتبار حقوقی اسناد و اعتبار علمی منابع کتابخانه‌ای	مطالعه کتابخانه‌ای	مطالعه نظری Theoretical study
کدگذاری و چارچوب‌بندی مفهومی	تکمیل و غربال مولفه‌ها و اجزای شناسایی شده مرحله قبل	نظر خواهی از ۱۸ نفر	اعتبار و مرجعیت افراد محاسبه ضریب توافق بین کدگذارها و مصححان	مصاحبه و رونوشت	مطالعه شفاهی Oral study
تحلیل سیستمی و نظامند	نظام‌ندسازی مولفه-ها و اجزای غربال شده در مرحله قبل	دو جلسه با حضور ۸ نفر	اعتبار و مرجعیت افراد دعوت شده توافق جمعی	تکنیک دلفی دومرحله‌ای	مطالعه خبرگی expert study

روش تحلیل شامل چارچوب‌بندی کیفی، ماتریسی و توصیف کمی براساس یکسان‌سازی مقیاس ارزیابی شواهدات بود. چارچوب‌بندی کیفی براساس مبانی نظری، پیشینه پژوهش و نظر مصححان (۳ نفر پژوهشگر) انجام شد. ارزیابی کمی براساس یکسان‌سازی مقیاس بین شواهدات مصاحبه و مطالعه کتابخانه‌ای انجام شد. سپس در مرحله دلفی از نظر صاحب‌نظران بررسی گردید.

جدول ۳- مراحل و فرایند اجرای پژوهش

Table 3 - Steps and process of conducting research

فرایند Process	فاز Phase	← فعالیت اصلی Main activity
۱ ↓	مطالعه منابع اطلاعاتی	شناسایی و غربال مولفه‌ها (مفاهیم و شواهدات)
۲ ↓	تدوین چارچوب نظری پژوهش	دسته‌بندی مولفه‌ها و تعریف ساختار
۳ ↓	انجام مصاحبه	تکمیل چارچوب نظری (مفاهیم و شواهدات) براساس تجربیات صاحب‌نظران
۴ ↓	ساخت چارچوب	تنظیم چارچوب اولیه نیمه ساختارمند
۵ ↓	مرحله اول دلفی	بررسی چارچوب نیمه ساختارمند
۶ ↓	مرحله دوم دلفی	تکمیل خلاءها و رفع چالش‌های چارچوب ساختارمند شده
۷ ↓	مرحله سوم دلفی	روایی‌سنجی چارچوب و تصویب چارچوب طراحی شده

یافته‌ها

براساس مطالعه نظری (منابع اطلاعاتی: مقالات، اسناد، و...)، مصاحبه (با صاحب‌نظران) و دلفی (جلسه متخصصان) چارچوب مفهومی پژوهش به صورت جدول زیر تدوین گردید. براساس جدول ۳ چارچوب مفهومی پژوهش شامل ۶ سطح، ۱۷ منظر، ۳۸ بُعد و ۸۱ مولفه تحلیلی است. فراوانی تکرار مولفه‌ها در منابع مورد مطالعه (۸۲ سند و ۲۶ مصاحبه) نیز در جدول گزارش شده است که به معنای میزان تایید آن‌ها می‌باشد.

جدول ۳ - چارچوب تحلیل مفهومی پژوهش (توسعه ظرفیت‌های اقتصادی ورزش برای توسعه اقتصادی)
Table 3 - Research Concept Analysis Framework (Development of Sport Economic Capacities for Economic Development)

فراوانی در مطالعه Frequency in study	سطح تحلیل Level of analysis			فراوانی در مطالعه Frequency in study	سطح تحلیل Level of analysis		
	مولفه‌ها Components	ابعاد Dimensions	منظرها sections		مولفه‌ها Components	ابعاد Dimensions	منظرها sections
	سیستم ورزش کشور <u>sports system of iran</u>			سیستم اقتصاد ملی <u>National Economic System</u>			
۱۹	صنعت تولیدات ورزشی		حوزه‌های کلی ورزش General areas of sport	۲۳	اقتصاد سنتی	ساختار	
۱۶	صنعت خدمات ورزشی	صنعت ورزش		۱۹	اقتصاد نوین	نوع اقتصاد	اقتصادی
۹	صنعت تجارت ورزشی			۱۶	اقتصاد مالی	ماهیت اقتصادی	Economic structure
۷	صنعت فناوری ورزشی			۹	اقتصاد واقعی		
۲۴	ورزش پرورشی			۱۴	اقتصاد خصوصی	مالکیت	مشارکت
۲۸	ورزش همگانی	سطوح ورزش		۲۶	اقتصاد دولتی	اقتصادی	اقتصادی
۱۸	ورزش رقابتی			۸	نقش فعال	نقش اقتصادی	Economic participation
۱۴	منابع فیزیکی ورزش			۹	نقش غیرفعال		
۱۷	منابع مالی ورزش	منابع ورزش		۱۳	توسعه کمی	نوع توسعه	توسعه
۱۰	منابع دانشی ورزش			۱۸	توسعه کیفی	اقتصادی	اقتصادی
۹	جمعیت شاغل ورزش	جمعیت ورزش	۳۶	توسعه مطلوب	سطح توسعه	Economic Development	
۸	جمعیت مخاطب ورزش		۲۹	توسعه نامطلوب	اقتصادی		
۱۴	نهادهای تخصصی ورزش	نهادهای ورزش	حوزه‌های ویژه ورزش Special areas of sports	۱۸	تاثیر مستقیم	تاثیر از بحران	
۱۵	نهادهای غیرتخصصی			۱۵	تاثیر غیرمستقیم	اقتصادی	بحران اقتصادی
۲۱	ظرفیت شغلی ورزش	رشته‌های		۳۱	وضعیت رکود	وضعیت بحران	Economic crisis
۱۷	ظرفیت کسب و کاری ورزش	اقتصادی ورزش		۱۴	وضعیت رونق	اقتصادی	
۱۳	ظرفیت رویدادی ورزش			عوامل تعیین کننده ظرفیت اقتصادی ورزش Factors determining the economic capacity of sport			
۱۸	ظرفیت رشته‌های ورزشی	زمینه‌های مشارکتی ورزش		۱۳	محیط توسعه اقتصادی		
۱۱	ظرفیت جمعیت‌های ورزشی			۹	سطوح توسعه اقتصادی	عوامل محیطی	
۸	ظرفیت استانی	زمینه‌های جغرافیایی		۹	نهادهای متولی توسعه		
۷	ظرفیت مکانی ورزش	ورزش		۱۴	فرهنگسازهای اقتصادی		عوامل اکوسیستمی Ecosystem factors
	انواع ظرفیت‌های اقتصادی Types of economic capacities			۱۰	محرک‌های اقتصادی		

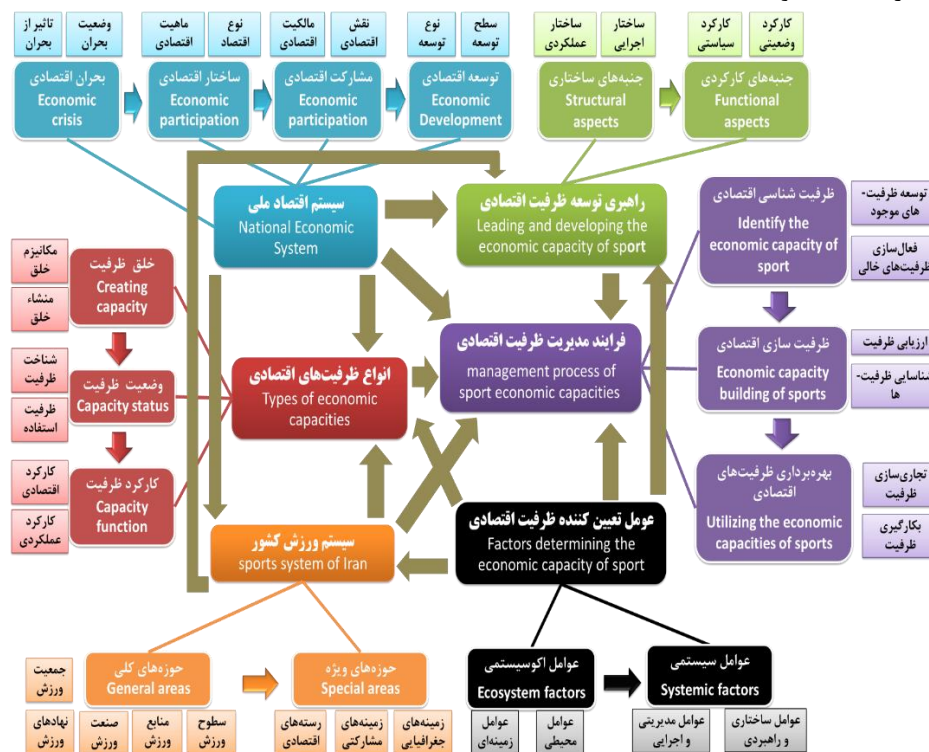
ادامه جدول ۳ - چارچوب تحلیل مفهومی پژوهش (توسعه ظرفیت‌های اقتصادی ورزش برای توسعه اقتصادی)

Table 3 - Research Concept Analysis Framework (Development of Sport Economic Capacities for Economic Development)

فراوانی در مطالعه Frequency in study	سطح تحلیل Level of analysis			فراوانی در مطالعه Frequency in study	سطح تحلیل Level of analysis		
	مولفه‌ها Components	ابعاد Dimensions	منظرها sections		مولفه‌ها Components	ابعاد Dimensions	منظرها sections
	سیستم ورزش کشور sports system of iran			سیستم اقتصادی ملی National Economic System			
۱۸	ظرفیت استفاده نشده		وضعیت	۱۷	قابلیت‌های اقتصادی	عوامل اکوسیستمی	عوامل اکوسیستمی Ecosystem factors
۲۴	ظرفیت استفاده شده	استفاده ظرفیت	ظرفیت‌های ورزش	۲۲	کارکردها و پیامدها	عوامل محیطی	
۱۹	ظرفیت شناخته شده		وضعیت ورزش	۱۵	قوانین اقتصادی ورزش		
۱۶	ظرفیت شناخته نشده	شناخت ظرفیت	Status of sports capacities	۲۱	رویکردهای سیاستی	عوامل ساختاری و راهبردی	
۱۰	خلق فردی یا سازمانی		خلق	۷	فراگرد سیاستی		عوامل سیستمی Systemic factors
۹	خلق طبیعی یا محیطی	منشاء خلق	ظرفیت اقتصادی	۱۰	راهبردهای اقتصادی		
۱۱	خلق آگاهانه یا انتخابی		Creating economic capacity	۹	تولید تا مصرف		
۸	خلق غیرآگاهانه یا تصادفی	مکانیزم خلق		۱۶	مدیریت چالش‌ها	عوامل مدیریتی	
۹	کارکرد نیاز و هزینه	کارکرد اقتصادی	کارکرد	۱۱	فعالیت‌های پشتیبان	و اجرایی	
۱۰	کارکرد ارزش و سرمایه		ظرفیت اقتصادی	۲۱	فرایندهای اجرایی		
۱۹	کارکرد درون سیستمی	کارکرد	Functioning of economic capacity	فرایند مدیریت ظرفیت‌های اقتصادی ورزش management process of sport economic capacities			
۲۶	کارکرد برون سیستمی	عملکردی		موارد ثبت شده	۱۵	شناسایی	ظرفیت‌شناسی
راهبردی و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش Leading and developing the economic capacity of sports				۱۶	موارد ثبت شده	اقتصادی ورزش	Identify the economic capacity of sport
۲۳	چالش‌ها و عدم قطعیت-ها	کارکرد وضعیتی	جنبه‌های کارکردی توسعه	۲۷	ارزیابی اقتصادی	ارزیابی ظرفیت-های ورزش	
۱۶	قابلیت‌ها و پیشران‌ها	توسعه	Functional aspects of development	۱۰	ارزیابی فنی	توسعه ظرفیت-های موجود	ظرفیت‌سازی اقتصادی ورزش Economic capacity building of sports
۲۹	نیازها و اهداف	کارکرد سیاستی		۸	سرمایه‌گذاری دولتی	ورزش	
۲۱	راهبردها و راهکارها	توسعه		۱۱	مشارکت چندبخشی	فعال‌سازی بخشی	ظرفیت‌های خالی ورزش
۲۵	تقسیم کار بین سازمانی	ساختار اجرایی	جنبه‌های ساختاری توسعه	۹	بخشی و فرابخشی و چندبخشی	ظرفیت‌های خالی ورزش	
۱۸	چارچوب ارزیابی	ساختار عملکردی	Structural aspects of development	۱۳	بکارگیری برای تامین منابع	بکارگیری ظرفیت اقتصادی	بهره‌برداری ظرفیت‌های اقتصادی ورزش Utilizing the economic capacities of sports
۱۴	چارچوب نظارت	توسعه		۱۷	بکارگیری برای توسعه		
				۱۴	تجاری‌سازی در نظام دولتی	تجاری‌سازی ظرفیت اقتصادی	
				۱۹	تجاری‌سازی در بازار و جامعه		

مدل مفهومی پژوهش: براساس سطوح، منظرها، ابعاد و مولفه‌های تعیین شده در جدول فوق، مدل مفهومی پژوهش به صورت زیر ترسیم شد. تعیین روابط بین سطوح و منظرهای مدل مفهومی، ابتدا براساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش تعیین شد، سپس توسط مصححان کدگذاری مفهومی تصحیح گردید. براساس روابط کلی قابل تعیین در مدل می‌توان به تفکیک روابط بین سطوح و روابط بین منظرها بحث نمود.

شکل ۱ - مدل مفهومی پژوهش

Figure 1 - Conceptual model of research

چارچوب مفاهیم استخراج شده شامل شش سطح چارچوب تحلیل: ابعاد سیستم اقتصادی ورزش، انواع ظرفیت‌های اقتصادی ورزش، بخش‌های سیستم ورزش، فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی ورزش، راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش و عوامل تعیین کننده ظرفیت اقتصادی ورزش است. منظرها، ابعاد و مولفه‌های مربوط به هر یک از سطوح مدل مفهومی به صورت زیر است:

– سیستم اقتصادی شامل چهار منظر ساختار اقتصادی، مشارکت اقتصادی، توسعه اقتصادی و بحران اقتصادی بود. منظر ساختار اقتصادی شاملنوع اقتصاد (مولفه‌های سنتی و نوین) و ماهیت اقتصادی (مولفه‌های مالی و واقعی)، منظر مشارکت اقتصادی شاملمالکیت اقتصادی (مولفه‌های خصوصی و دولتی) و نقش اقتصادی (مولفه‌های فعال و غیرفعال)، منظر توسعه اقتصادی شاملنوع توسعه (مولفه‌های کمی و کیفی) و سطح توسعه (مولفه‌های توسعه یافته و توسعه نیافته)، منظر رابطه سیستم با بحران اقتصادی شامل ابعاد تاثیر از بحران (مولفه‌های مستقیم و غیرمستقیم) و وضعیت در بحران (مولفه‌های رونق و رکود) بود.

– بخش‌های سیستم ورزش شامل دو منظر حوزه‌های کلی ورزش و حوزه‌های ویژه ورزش است. منظر حوزه‌های کلی ورزش شامل صنعت، سطوح، منابع، جمعیت و نهادهای ورزش، منظر حوزه‌های ویژه شامل رسته‌های اقتصادی، زمینه‌های مشارکتی و زمینه‌های جغرافیایی، بعد صنعت شامل صنعت تولیدات، صنعت خدمات، صنعت تجارت و صنعت فناوری ورزشی، بعد سطوح ورزش مشتمل بر ورزش پرورشی، همگانی و رقابتی، بعد منابع ورزش شامل منابع فیزیکی، منابع مالی و منابع دانشی بعد جمعیت مشتمل بر جمعیت شاغل و جمعیت مخاطب بعد نهادهای ورزش شامل نهادهای تخصصی و نهادهای غیرتخصصی، بعد رسته‌های اقتصادی مشتمل بر ظرفیت شغلی و ظرفیت کسب و کاری، بعد زمینه‌های مشارکتی ورزش شامل ظرفیت رویدادی ورزش، رشته‌های ورزشی و جمعیت‌های ورزشیو بعد زمینه‌های جغرافیایی مشتمل بر ظرفیت استانی و ظرفیت مکانی ورزش بود.

– سطح انواع ظرفیت‌های اقتصادی ورزش شامل شرایط اقتصادی، خلق اقتصادی و کارکرد اقتصادی ورزش بود. منظر شرایط ظرفیت ورزش شامل استفاده ظرفیت و شناخت ظرفیت، منظر خلق ظرفیت اقتصادی مشتمل بر منشاء خلق و مکانیزم خلق، منظر کارکرد ظرفیت اقتصادی شامل کارکرد اقتصادی و کارکرد عملکردی، بعد استفاده ظرفیت شامل ظرفیت استفاده نشده و استفاده شده، بعد شناخت ظرفیت مشتمل بر ظرفیت شناخته شده و شناخته نشده، بعد منشاء خلق شامل خلق فردی یا سازمانی و خلق طبیعی یا محیطی، بعد مکانیزم خلق مشتمل بر خلق آگاهانه یا انتخابی و غیرآگاهانه یا تصادفی، بعد کارکرد اقتصادی شامل کارکرد نیاز و هزینه و ارزش و سرمایه، و بعد کارکرد عملکردی مشتمل بر کارکرد درون سیستمی و برون سیستمی می‌باشد.

– فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی ورزش شامل سه ظرفیت‌شناسی اقتصادی، ظرفیت‌سازی اقتصادی و بهره‌برداری ظرفیت‌های اقتصادی ورزش است. ظرفیت‌شناسی اقتصادی ورزش شامل شناسایی و ارزیابی ظرفیت‌های ورزش، ظرفیت‌سازی اقتصادی ورزش مشتمل بر توسعه ظرفیت‌های موجود و

فعال‌سازی ظرفیت‌های خالی ورزش، بهره‌برداری ظرفیت‌های اقتصادی شامل به کارگیری ظرفیت اقتصادی و تجاری‌سازی ظرفیت اقتصادی، بُعد شناسایی ظرفیت‌های ورزش شامل موارد ثبت نشده و موارد ثبت شده، بُعد ارزیابی ظرفیت‌های ورزش مشتمل بر ارزیابی اقتصادی و فنی، بُعد توسعه ظرفیت‌های موجود ورزش شامل سرمایه‌گذاری دولتی و مشارکت چندبخشی، بُعد فعال‌سازی ظرفیت‌های خالی ورزش مشتمل بر بخشی و درون بخشی و فرابخشی و چندبخشی، بُعد به کارگیری ظرفیت اقتصادی شامل برای تامین منابع و برای توسعه و بُعد تجاری‌سازی ظرفیت اقتصادی مشتمل بر در نظام دولتی، در بازار و جامعه است.

– عوامل تعیین کننده ظرفیت اقتصادی ورزش شامل دو منظر کلی عوامل اکوسیستمی و سیستمی است. عوامل اکوسیستمی شامل عوامل محیطی و زمینه‌ای و عوامل سیستمی شامل عوامل ساختاری راهبردی و مدیریتی اجرایی می‌باشد. عوامل محیطی ظرفیت اقتصادی ورزش شامل محیط توسعه اقتصاد و ورزش، سطوح توسعه اقتصادی ورزش و نهادهای متولی اقتصاد نوین، عوامل ساختاری و راهبردی ظرفیت اقتصادی ورزش شامل قوانین و محیط حقوقی اقتصاد ورزش، رویکردهای سیاستی اقتصاد راهبردهای اقتصادی و فراگرد سیاستی راهبردی اقتصادی ورزش می‌باشد. عوامل مدیریتی و اجرایی ظرفیت اقتصادی ورزش شامل مدیریت تولید، توزیع و مصرف در ورزش، مدیریت چالش‌های اقتصادی ورزش، فعالیت‌های پشتیبان و ظرفیت‌ساز اقتصادی ورزش و فرایندهای اجرایی توسعه ظرفیت اقتصادی، عوامل زمینه‌ای ظرفیت اقتصادی ورزش شامل فرهنگ ظرفیت‌ساز اقتصادی در ورزش، محرک‌های ظرفیت اقتصادی ورزش، قابلیت‌های اقتصادی ظرفیت‌ساز در سیستم ورزش و کارکردها و پیامدهای توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش می‌باشد.

– راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش شامل دو منظر جنبه‌های ساختاری و جنبه‌های کارکردی توسعه است. منظر جنبه‌های ساختاری توسعه شامل ساختار اجرایی توسعه و ساختار عملکردی توسعه، منظر جنبه‌های کارکردی توسعه مشتمل بر کارکرد وضعیتی توسعه و کارکرد سیاستی توسعه، بُعد ساختار اجرایی شامل تقسیم کار بین سازمانی و ماموریت‌های سازمانی، بُعد ساختار عملکردی نیز مشتمل بر مولفه‌های چارچوب ارزیابی و چارچوب نظارت، بُعد کارکرد وضعیتی شامل چالش‌ها و عدم قطعیت‌ها و قابلیت‌ها و پیشران‌ها و بُعد کارکرد سیاستی مشتمل بر نیازها و اهداف و راهبردها و راهکارها است.

روابط کلی بین منظرهای هر سطح از مدل:

- در سطح ظرفیت‌های اقتصادی ورزش به صورت خلق، شرایط و کارکرد ظرفیت.

- در سطح سیستم اقتصاد ملی به صورت بحران ، ساختار ، مشارکت و توسعه اقتصادی.
- در سطح سیستم ورزش به صورت حوزه‌های کلی و ویژه.
- در سطح عوامل تعیین کننده ظرفیت اقتصادی ورزش به صورت عوامل اکوسیستمی = و عوامل سیستمی.
- در سطح راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی به صورت جنبه‌های ساختاری و کارکردی.
- در سطح فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی به صورت ظرفیت‌شناسی، ظرفیت‌سازی و بهره‌برداری ظرفیت.

روابط کلی بین سطوح مدل:

- اثر سطح سیستم اقتصاد ملی بر سطوح سیستم ، ظرفیت‌های اقتصادی ، فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی و راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش.
- اثر سطح سیستم ورزش بر سطوح ظرفیت‌های اقتصادی ، فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی ، راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش.
- اثر سطح عوامل تعیین کننده ظرفیت اقتصادی بر سطوح سیستم ، ظرفیت‌های اقتصادی ، فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی و راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش.
- اثر سطح ظرفیت‌های اقتصادی بر سطح فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی و راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش.
- اثر سطح راهبری و توسعه ظرفیت اقتصادی بر ورزش فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی ورزش.

بحث و نتیجه‌گیری

کلیات چارچوب تحلیل (مدل مفهومی) مشتمل بر ۶ سطح، ۱۷ منظر، ۳۸ بُعد و ۸۱ مولفه تحلیلی بود. کلیات روابط بین متغیرهای شناسایی و چارچوب‌بندی شده در مدل مفهومی را می‌توان به این صورت بیان نمود که چارچوب تحلیل ظرفیت اقتصادی در ورزش کشور با رویکرد اقتصاد ملی ابتدا نیازمند تطبیق سیستم اقتصاد ملی با سیستم ورزش از منظر ظرفیت اقتصادی، سپس تطبیق انواع ظرفیت‌های اقتصادی با سیستم ورزش، همچنین ارزیابی انواع ظرفیت‌های اقتصادی کلی و موردی در ورزش و شناسایی عوامل تعیین کننده ظرفیت اقتصادی در ورزش دارد. سپس لازم است ارزیابی فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی در ورزش در کنار شناسایی قابلیت‌ها و چالش‌های راهبردی توسعه ظرفیت اقتصادی در ورزش صورت بگیرد تا بتوان به تعیین اهداف و نیازهای توسعه ظرفیت اقتصادی

در ورزش اقدام نمود. بر این اساس می‌توان راهبردها و راهکارهای مناسب توسعه ظرفیت اقتصادی در ورزش تدوین کرد و برای الگوی تقسیم کار بین سازمانی و چارچوب نظارت و ارزیابی توسعه ظرفیت اقتصادی در ورزش تعریف نمود.

تفسیر نتایج

براساس یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که نگاه چند بعدی به مقوله ظرفیت‌شناسی اقتصاد ورزش در واقع به تفاوت ماهیتی این سه حوزه و نقش بنیادی آن‌ها در ایجاد، توسعه و به کارگیری ظرفیت‌های اقتصادی است. توسعه ظرفیت اقتصاد ورزش ابتدا نیازمند درک متغیرهای اثرگذار (ارائه شده در مدل) از تطبیق سیستم اقتصاد ملی و سیستم ورزش، سپس هدایت در جریان فرایند مدیریت ظرفیت اقتصادی و در نهایت راهبری توسعه آن از طریق چارچوب اجرایی است. اگر بهره‌گیری از ظرفیت‌های خالی در سطح مناسبی تحقق یابد یک اکوسیستم مناسب برای اقتصاد ورزش شکل می‌گیرد که نتایجی مطلوبی (مالی، اشتغال، و...) برای سازمان‌ها و افراد متولی و ذینفع در حوزه ورزش به همراه داشته باشد. از این رو می‌توان گفت شناسایی، فعال‌سازی و تجاری‌سازی ظرفیت‌های اقتصادی در ورزش نیازمند تحلیل راهبردی، سیاست‌گذاری و برنامه تخصصی است. از منظری دیگر، این یافته‌ها را می‌توان از دو منظر مورد توجه قرار داد. یکی اینکه صاحب‌نظران نظرخواهی شده این پژوهش به تخصصی بودن مقوله اقتصاد ورزش نسبت به سایر بخش‌های اقتصاد کلان اعتقاد دارند و دوم اینکه به فرابخشی بودن مدیریت اقتصاد ورزش نیز اهتمام دارند. بنابراین توسعه و کارکرد ظرفیت اقتصادی بخش ورزش برای اقتصاد ملی نیازمند نگاهی تخصصی اما چندبعدی و فراسیستمی است. از این رو بر اساس مدل مفهومی ارائه شده، ظرفیت‌شناسی اقتصادی صحیح در ورزش ابتدا مستلزم ساخت سیستم اقتصادی ورزش و بررسی شرایط اقتصادی ورزش است. سپس براساس تحلیل چندبعدی و تطبیقی آن‌ها با انواع ظرفیت‌های اقتصادی می‌توان به شناخت ظرفیت‌های اقتصادی ورزش، اقدام نمود تا براساس فعال‌سازی ظرفیت‌های خالی و پویاسازی ظرفیت‌های موجود آن بتوان به توسعه اقتصادی ورزش و در راستای آن توسعه اقتصادی ملی اهتمام ورزید. در تبیین کاربرد چارچوب ارائه شده می‌توان گفت که توصیف سیستم اقتصاد ورزش کشور می‌تواند مکمل برنامه‌های مدیریت و توسعه ورزش و سیستم آماری و اطلاعاتی ورزش کشور باشد. در راستای فراگیر شدن طرح ارزیابی کلان عملکرد دستگاه‌های اجرایی و اهتمام خاص حاکمیت کشور به توسعه اقتصادی مبتنی بر ظرفیت‌شناسی، ارزیابی جامع بخش‌های مختلف از اکوسیستم اقتصاد در کشور موجب ارتقای بهره‌وری، شفافیت و نظارت می‌شود. همچنین با توجه به اینکه یکی از اساسی‌ترین مشکلات مدیریت و توسعه در بخش ورزش کشور ضعف

در پایش و ارزیابی سیستم‌ها و محیط آن قلمداد می‌شود، بنابراین می‌توان انتظار داشت که با تقویت نظام‌های پایش و ارزیابی در سطوح و قلمروهای مختلف روند مثبتی در توسعه ورزش کشور صورت بگیرد. نتایج ارزیابی اقتصاد در ورزش، منجر به بهبود عملکرد و در صورت نیاز بازنگری مستمر اهداف، ساختارها، روش‌های اجرایی و از همه مهم‌تر اصلاح روش‌ها متناسب با نیازهای کشور و تحولات جهانی می‌گردد.

نتیجه‌گیری کلی

الگوی ارزیابی ارائه شده برای ظرفیت اقتصادی ورزش در واقع ناظر به تئوری‌های نوین توسعه در سطح بین‌المللی است که در این پژوهش به عنوان تئوری مبنا مورد استفاده قرار گرفت. اهمیت مدل ارزیابی سیستم اقتصاد ورزش کشور را به سبب اینکه سیستم مذکور، متشکل از میلیون‌ها بازیگر و ذینفع در حال تعامل است و تحت تأثیر بحران اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشور قرار دارد می‌توان به خوبی درک نمود. الگوی ارائه شده به تحلیل‌گران، مجریان و فعالان اقتصاد در حوزه ورزش کمک می‌کند که با ساده‌سازی کلیات سیستم، به درک بهتری از تمامیت آن دست یابند. ارزیابی وضعیت سیستم در ابعاد و حالت‌های مختلف سبب می‌شود که مسائل، بهتر طبقه‌بندی گردند و شانس یافتن پاسخ‌های صحیح، افزایش یابد تا تصمیم‌گیری بر مبنای چارچوب‌های فکری برخاسته از نظر خبرگان و مبنای علمی قرار بگیرد، نه یافته‌های جزئی و پراکنده. چارچوب ارائه شده در این پژوهش و جایگاه آن در دانش موجود، به دلیل فقدان مدل‌های قابل اتکاء و دارای مصادیق عینی در مدیریت و توسعه ورزش کشور می‌تواند در صورت وجود تمایلات محیطی در سطح قابل توجهی قرار بگیرد. بر اساس یافته‌ها می‌توان گفت چارچوب ارائه شده در این پژوهش از جامعیت و انعطاف‌پذیری مناسبی برخوردار است. از این رو می‌تواند هم ظرفیت‌های گوناگون اکوسیستم اقتصاد ورزش را پوشش دهد و هم کمبود اطلاعات محیطی بازار ورزش کشور را تعدیل نماید. بر اساس مدل مفهومی پژوهش می‌توان گفت که ظرفیت‌سنجی و ظرفیت‌سازی اقتصادی در حوزه ورزش، فرایندی سیستماتیک و چند سطحی است که در هر سطح و مرحله دارای ویژگی‌های مختص به خود می‌باشد و از عوامل همبسته خود اثر می‌پذیرند. از این رو ضرورت دارد متولیان و مسئولان، ارتباط بین عوامل در درون هر سطح و با سایر سطوح را در نظر بگیرند. تغییر در سیستم نسبتاً سنتی و ناکارآمد موجود اقتصاد ورزش به سوی رویکردهای نوین، دانش‌محور و تکنولوژی‌پذیر نیازمند تغییر در کلیات سیستم ساختاری و مدیریتی سازمان‌های حوزه صنعت ورزش می‌باشد. این تغییر می‌بایست مرحله به مرحله و مبتنی بر استراتژی و برنامه باشد تا بعد از چند سال بتواند به نظام‌مندی برسد. از این رو ظرفیت‌شناسی اقتصادی صحیح

در ورزش ابتدا مستلزم ساخت سیستم اقتصادی ورزش و بررسی شرایط اقتصادی ورزش است. سپس براساس تحلیل چند بعدی و تطبیقی آن‌ها با انواع ظرفیت‌های اقتصادی می‌توان به شناخت ظرفیت‌های اقتصادی ورزش، اقدام نمود تا براساس فعال‌سازی ظرفیت‌های خالی و پویاسازی ظرفیت‌های موجود آن بتوان به توسعه اقتصادی ورزش و در راستای آن توسعه اقتصادی ملی اهتمام ورزید.

تطبیق با مبانی و شواهدات

بر حسب تطبیق مدل با مطالعات پیشین، نتیجه گرفته شد که لایه‌های مدل ارائه شده از حمایت نظری برخی از مدل‌های قبلی در زمینه ظرفیت‌شناسی اقتصادی، توسعه اقتصادی و اقتصاد ورزش برخوردار است، مانند مدل‌های ارائه شده در تحقیقات داخلی مانند آقایی شهری (۲۰۱۴)، فرازایانی (۲۰۱۶)، ریحانی (۲۰۱۶)، بخشنده (۲۰۱۷) و رضایی و صالحی پور (۲۰۱۸)، صدیق، همتی‌نژاد، قلی‌زاده، شفیعی (۲۰۲۰)، دستوم، رضائی‌نژاد، صادقی بروجردی (۲۰۲۰) و همچنین برخی مدل‌های ارائه شده در تحقیقات خارجی مانند رن و لی (۲۰۱۱)، مای تیان (۲۰۱۶) و راتن (۲۰۱۹). تحقیقات پیشین یافته‌های روابط را مورد تایید قرار می‌دهند: رستم‌زاده، صادقی، عساری و یآوری (۲۰۱۴) نشان دادند که سرمایه‌گذاری دولت در ظرفیت‌های موجود ورزش اثر معنی‌داری بر رشد اقتصادی ندارد. گزارش شریفیان، یوسفی زرنندی و قهرمان تبریزی (۲۰۱۶) حاکی از این است که بین موانع درون‌بخشی رقابت‌پذیری صنعت ورزش ایران اختلاف وجود دارد. در تفسیر این یافته‌ها می‌توان به بررسی کلیات مدل در تطبیق با سایر نظریه‌ها، مدل‌ها و اطلاعات کلی محیطی پرداخت. تطبیق چارچوب کلی مدل با اسناد و گزارش‌های سازمانی کشور در حوزه توسعه اقتصادی و تجاری ورزش نشان می‌دهد که هر چند گسست راهبردی بین اسناد بخش نظام ورزش و نظام اقتصادی وجود دارد اما به دلیل ماهیت اکوسیستمی و فراسیستمی اقتصاد، می‌توان پیش‌توانه ساختاری و حقوقی مناسب برای آن در بدنه اجرایی مشترک بین دولت، دانشگاه، صنعت و نهادهای واسط فراهم ساخت. در ارتباط با پیوند نتایج و چارچوب این تحقیق با پارادایم محیطی موجود را نیز می‌توان برحسب شواهدات موجود این پارادایم‌ها و همگرایی و واگرایی بین سیستم اقتصاد ورزش کشور با آنها مورد بررسی قرار داد. برحسب منابع و مراجع اطلاعاتی معتبر، روند جهانی توسعه متاثر از چهار پارادایم اثرگذار و پردامنه شامل فراگیری دانش و فناوری، تجاری شدن و رقابت جهانی، شبکه‌های اجتماعی و جوامع دیجیتال و توسعه پایدار و پایدارسازی هستند. تطبیق بین مبانی، اطلاعات و ساختار سیستم اقتصاد ورزش با این پارادایم‌ها نشان می‌دهد که هر چند از به صورت نظری، همگرایی بالایی بین پارادایم اقتصاد با پارادایم‌های محیطی مذکور وجود دارد اما وضعیت فعلی این سیستم در کشور ما و بخش

ورزش آن در عمده ابعاد واگرا است. در ادامه می‌توان به تطبیق چارچوب ارائه شده برای توسعه اقتصاد در ورزش با مدل‌ها و نظریه‌ها پایه و مرجع در این زمینه پرداخت. در این تطبیق از دو دیدگاه به موضوع نگریسته می‌شود. یکی بررسی تطبیقی، بر اساس جنبه‌های علمی و تئوری، و دیگری بررسی بر اساس جنبه‌های اجرایی و ساختاری باشد. این مدل‌ها شامل مدل عقلایی، تدریجی، فرایندی، نخبگان، رضایت بخش، آشفته، تلفیقی، گروهی و انتخاب عمومی است. مطابق جدول زیر میزان تطابق نظری مدل جامع پژوهش با الگوهای حاضر در جنبه‌های تخصصی مشترک در سطح بالایی قرار دارد، اما در کلیات این تئوری‌ها و سایر زیربخش‌های آن‌ها تطابق نظری قابل توجهی ندارند. دلیل این مسئله می‌تواند در ویژگی‌ها و ماهیت متفاوت علوم و فناوری ورزشی (میان‌رشتگی)، صنعت ورزش (تخصصی و حرفه‌ای)، جامعه ورزش (فرهنگ متمایز ورزش) و غیردولتی بودن عمده سازمان‌های ورزشی کشور باشد. شواهدات محیطی و نتایج تحقیقات مرتبط تأیید کننده اولویت‌های ذکر شده برای منظرها در وضعیت پیش فرض و وضع موجود هست.

کار بست

پژوهش‌های نظام‌مند و راهبردی آینده در زمینه ظرفیت‌سازی اقتصاد ورزش کشور، نیاز به چارچوب تحلیل پایه (تئوری زمینه‌ای) دارند. از این رو پژوهش حاضر (توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش با رویکرد اقتصاد ملی) نیز یک چارچوب تحلیل مفهومی برای استخراج، تحلیل و نمایش نتایج و یافته‌های پژوهش را تدوین و ارائه داده است که حاصل فرایندی از مطالعه نظری (منابع اطلاعاتی: مقالات، اسناد، و...)، مصاحبه (با صاحب‌نظران) و دلفی (جلسه متخصصان) و مشتمل بر شامل ۶ سطح، ۱۷ منظر، ۳۸ بُعد و ۸۱ مولفه تحلیلی است. به طور مشخص می‌توان گفت یافته‌ها و اطلاعات ارائه شده در این پژوهش می‌تواند مورد استفاده مدیران و کارشناسان سازمان‌ها (در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی)، محققان و مدرسان دانشگاه‌ها (در آموزش و پژوهش)، کارآفرینان و فعالان بازار (در نوآوری و بازاریابی)، تحلیلگران و فعالان رسانه‌ای (در ارائه محتوا) حوزه ورزش مورد استفاده قرار بگیرد.

محدودیت‌ها

این پژوهش مانند سایر تحقیقات، دارای محدودیت‌هایی بود که سعی شد از طریق روش‌های دیگر کنترل شوند: ۱- عدم همکاری برخی افراد صاحب‌نظر و برجسته دانشگاهی، اقتصادی و سازمانی (استفاده از منابع اطلاعاتی تکمیلی جهت تعدیل این محدودیت). ۲- کمبود اطلاعات محیطی مستند از سیستم اقتصاد و ورزش (استفاده از مصادیق و شواهدات رویدادی جهت تعدیل این محدودیت). ۳-

سلیقه‌ای بودن، جهت‌گیری انتقادی و تفاوت‌های دیدگاه افراد مختلف نسبت به ابعاد سیستم اقتصادی ورزش (استفاده از حداقل دو نفر در هر تخصص مرتبط با موضوع جهت تعدیل این محدودیت).

پیشنهادات

بر اساس کلیات سطوح، منظرها و ابعاد مدل مفهومی و روابط بین آن‌ها که ارائه شده پیشنهادات زیر جهت اقدامات و مطالعات آتی در زمینه مدیریت و توسعه ظرفیت اقتصادی ورزش کشور می‌شود:

۱. ظرفیت‌سازی اقتصادی ورزش از طریق محرک‌های رسانه‌ای، بخشنامه سازمانی و مطالبات دانشجویان و ورزشی به گفتمانی در درون و بین نهادهای و نقش‌های متولی و ذینفع هر چهار سیستم دولت، دانشگاه، صنعت و جامعه ورزش کشور تبدیل شود. به طور مثال، محتوا و برنامه‌های رسانه‌های با هدف فرهنگ‌سازی اقتصاد و کارآفرینی در بین اساتید، دانشجویان، مدیران، مربیان و سایر نقش فعال در حوزه ورزش تدوین و انتشار یابد. همچنین آموزش‌های متنوع، هدفمند و فراگیر در نهادهای مختلف بخش‌های چهارگانه برای نقش‌های تعریف شده پیش‌بینی و به صورت مشارکتی در چارچوب یک تقویم زمانی مشخص انجام شود.
۲. مطالعات تطبیقی بین اکوسیستم اقتصادی ورزش کشور با سایر اکوسیستم‌های دیگر کشور مانند سلامت و گردشگری تا تحلیل و تفسیر مناسب‌تری صورت بگیرد تا ظرفیت‌های موجود بخش ورزش برای اقتصاد نوین و کارکردهای آن در سطح ملی برای سیاست‌گذاران و کارگزاران حوزه اقتصاد کشور مشخص و تبیین شود تا ورزش در اولویت پایینی برای آن‌ها قرار نگیرد.
۳. یک نقشه راه استراتژیک برای تحقق توسعه اقتصاد در ورزش مبتنی بر تقسیم کار بین بخشی و فرابخشی در حوزه‌های دولت، دانشگاه صنعت و جامعه صورت بگیرد. سپس به تدوین برنامه عملیاتی تقسیم‌کار بین‌سازمانی و تدوین نقشه سازمانی برای چارچوب کنترل راهبردی پیشنهادی این پژوهش برای ظرفیت اقتصادی در ورزش اقدام شود. برای تسهیل این فرایند، لازم است تعامل بین نهادها و ساختارهای واسط و رابط بین چهار حوزه مارپیچ چهارگانه مانند مراکز رشد فناوری، تجاری‌سازی دانش، شرکت‌های دانش‌بنیان، انجمن‌های حرفه‌های، رسانه‌های علمی و موارد از این قبیل در حوزه ورزش تقویت شوند. همچنین در صورت لزوم، آئین‌نامه‌ها، قوانین، اسناد و برنامه‌های مراکز متولی ورزش در هر چهار بخش دولتی، دانشگاهی، صنعتی و اجتماعی بازنگری انجام شود و بر فعال‌سازی ظرفیت‌های خالی در ورزش کشور تأکید شود.
۴. در تحلیل رسمی و سازمانی مربوط به نهادها و نقش‌های هر کدام از بخش‌های سیستم ورزش

برای ایفای نقش در اکوسیستم اقتصادی ورزش تأکید و نظارت شود. سپس در چارچوب‌های مدیریت عملکرد سازمان‌های مرتبط با اقتصاد در ورزش در هر چهار بخش دولتی (ادارات، فدراسیون و...)، دانشگاهی (دانشکده و...)، صنعتی (شرکت، باشگاه و...) و اجتماعی (رسانه، انجمن و...) بازنگری انجام شود و بر ظرفیت‌سازی اقتصادی در ورزش کشور تأکید شود. علاوه بر این معیارهای ارزیابی عملکرد برای عملکرد اقتصادی و مالی در سازمان‌های ورزشی مورد بازنگری قرار بگیرد. همچنین سیستم ارزیابی حوزه‌های اقتصادی و تجاری ورزش کشور از طریق ابزارهای نوین فناوری اطلاعات و ارتباطات یکپارچه و هوشمند شود.

۵. یک سامانه ملی برای دریافت اطلاعات، نظرات، پیشنهادات، شکایات و محتوای علمی و رسانه‌ای از فعالان، متولیان، مخاطبان و ذینفعان اکوسیستم اقتصاد ورزش کشور طراحی و اجرا گردد. ارتقاء زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در مراکز و سازمان‌های ورزشی، به ویژه کسب و کارهای ورزش کشور، از طریق مشارکت چندسازمانی و فرابخشی در اولویت قرار بگیرد. همچنین اطلاعات توصیفی، تحلیلی و تفسیری مربوط به شاخص‌ها و منظرهای ارزیابی اقتصاد در ورزش در اختیار سیاست‌گزاران و کارگزاران حوزه ورزش و اقتصاد کشور قرار گیرد تا مجموعه ورزش مانند گذشته در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری آن‌ها مورد غفلت و اهمیت پایین قرار نگیرد. در همین راستا به آسیب‌شناسی اقتصاد ورزش کشور براساس این مدل ساختاری - کارکردی اقدام شود و در اولویت تحقیقات این حوزه قرار بگیرد به ویژه تعیین شود.
۶. نتایج حاصل از ارزیابی‌های مختلف در ارتباط با اقتصاد در ورزش کشور با اطلاعات دیگر در داخل و خارج از کشور مقایسه شود. همچنین مطالعات تطبیقی بین اقتصاد ورزش کشور با سایر کشورهای پیشرو انجام شود تا به بتوان تحلیل درست‌تر براساس اطلاعات بین‌المللی دست یافت گزارش سالانه اقتصاد ورزش ایران و جهان توسط مراکز علمی تحقیقاتی ورزش کشور تدوین و ارائه گردد تا اطلاعات مناسبی از ظرفیت اقتصادی کشور در دسترس محققان قرار گیرد.
۷. با توجه به اینکه معمولاً حساسیت‌های زیادی در امر اطلاعاتی سازمانی کشور وجود دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود از طریق ابتکارات و ملاحظات لازم برای اطلاعات اقتصاد ورزش کشور تعریف و لحاظ شوند. از منظری دیگر پیشنهاد می‌شود به دلیل تأخیر زیادی که در اقتصاد ورزش کشور معمولاً بین شناخت یک نیاز اطلاعاتی و پژوهشی، یافتن راهی برای پرداختن به آن، اجرای یک پژوهش و جمع‌آوری و در نهایت انتقال داده‌ها به مخاطبان اتفاق می‌افتد، پیشنهاد می‌شود تحقیقات آتی به تجمیع، فراتحلیل و انتشار مجموعه اطلاعات و یافته‌های در پایگاه‌های علمی مختلف و فضای چندرسانه‌ای بپردازند.

تشکر و قدردانی: از همکاری پژوهشگران و مدرسان اقتصاد ورزش، فعالان رسانه‌ای صنعت ورزش، فعالان صنفی صنعت ورزش و مدیران مراکز مرتبط با صنعت ورزش در مراحل جمع‌آوری اطلاعات، مصاحبه و دلفی این پژوهش قدردانی به عمل می‌آوریم.

Reference

1. Afshari, Mustafa (2015). Causal analysis of the impact of transcendental management, resistance economics and sports development on the economic development of Iran's sports industry. Doctoral dissertation, Urmia University, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. (persian)
2. Aghei Shahri, Maliha Sadat. (2014). Explaining and modeling the factors of the country's sports industry. Master Thesis, Al-Zahra University, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. (persian)
3. Bakhshandeh, Hussein (2017). Develop and estimate the economic growth model of Iran's sports industry. PhD Thesis, Institute of Physical Education and Sports Sciences.
4. Dastoom, Salah, Ramezani Nejad, Rahim, Sadeghi Boroujerdi, Saeed. (2020). Develop a framework for evaluating the knowledge-based economy in Iranian sports and analyze the development gap based on it. *Sports Management Studies*, 68: 243-267. (persian)
5. Delavari, Maryam (2019). Capacity assessment of water economy in order to achieve regional sustainability in Mazandaran province, Master Thesis, Shahid Beheshti University, Faculty of Architecture and Urban Planning. (persian)
6. Fakhri, Farnaz. (2016). Designing a model of factors affecting the share of sports products in the country's foreign trade. PhD Thesis, University of Mazandaran, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. (persian)
7. Faraziani, Fateh. (2016). Designing a private sector investment model in Iranian sports. PhD Thesis, Payame Noor University, Tehran Province. (persian)
8. Ganj Khanlu, Arzoo. (2017). Determining the strategic position of the country's sports industry based on IFE, EFE analysis and presentation of development marketing strategies. Master Thesis, Al-Zahra University, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. (persian)
9. Gerbing, K. K., & Thiel, A. (2016). Handling of medical knowledge in sport: Athletes' medical opinions, information seeking behaviours and knowledge sources. *European journal of sport science*, 16(1), 141-148.
10. Gerke, A. (2016). Towards a network model of innovation in sport—the case of product innovation in nautical sport clusters. *Innovation*. 18(3), 270-288.
11. halghe Simin, Neda (2015). Identifying the job creation capacity of economic sectors; (Case study: Kermanshah province). Master Thesis of Ilam University, Faculty of Literature and Humanities. (persian)
12. Hayduk, T. & Walker, M. (2018), Mapping the strategic factor market for sport entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 14(3), 705-724.

13. Lee Anthony, G. (2017). Factors that Influence Sporting Equipment Purchases. Sport Management Undergraduate, Fisher Digital Publications, 1nd Ed.
14. Mohammadi, Forough (2018). Designing a Strategic Empowerment Model for Export Performance with a World Class Approach for the Economic Development of Iran's Sports Industry. PhD Thesis, University of Mazandaran, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. (persian)
15. Mohammadi, Leila (2018) Investigating the employability capacity of Iran's economy with emphasis on the phenomenon of growth without employment. Master Thesis, Zanjan University, Faculty of Humanities. (persian)
16. Mohammadkazemi, R., hosein nia, G., habibi, H. (2019). Enterprise Crowdfunding in Iranian Football Clubs: Applications & Requirements. Journal of Entrepreneurship Development, 12(2), 281-300. doi: 10.22059/jed.2019.277842.652945. (persian)
17. Mohammadkazemi, R., Rasekh, N., & Navid, M. (2016). The effect of entrepreneurial competencies on innovation: A case study of professional sport clubs. *International Business Research*, 9(11), 57-64. (persian)
18. Nadvi, K., Lund-Thomsen, P., Xue, H., & Khara, N. (2011). Playing against China: global value chains and labour standards in the international sports goods industry. *Global Networks*, 11(3), 334-354.
19. Nazari Ghanbari, Meysam and Sabounchi, Reza. (2014). Analysis of the role of education and human capital in the economic competitiveness of sports in the western provinces of the country. *Organizational Behavior Management Studies in Sport*, 1 (2), 93-97. (persian)
20. Nazarian, Ali. (2019). Pathology of the production system to the consumption of Iranian sports goods and equipment and providing a strategic management framework. PhD Thesis, University of Guilan, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. (persian)
21. Ratten, V. (2019). Sport entrepreneurial ecosystems and knowledge spillovers. *Knowledge Management Research & Practice*, 4(6): 1-10.
22. Rezaei, Shamsuddin; Salehipour, Mojgan. (2018). Analysis of effective factors on the development of Iran's sports industry with a data-based approach. *Human Resource Management in Sport*, 6 (1), 89-107. (persian)
23. Rihani, Mohammad (2016). Designing a competitive advantage model for the sports products industry. PhD Thesis, University of Guilan, Faculty of Physical Education and Sports Sciences. (persian)
24. Rostamzadeh, Parviz; Sadeghi, Hussein; Assari, Abbas and Kazem, Yavari. (2014). The effect of government investment in sports on economic growth in Iran. *Economic Research*, 14 (4), 177-210. (persian)
25. Schubert, M., & Seyffert, J. (2017). Fan motives for interacting on social media—the example of the International Table Tennis Federation and Facebook. *Current Issues in Sport Science (CISS)*.
26. Sediqh, Salman, Hemmatinejad, Mehr Ali, Shafiei, Shahram, Gholizadeh, Mohammad Hassan. (2020). Provide a framework for strategic analysis of stakeholder participation in the development of the country's sports industry. *Human Resource Management in Sport*, 7 (2), 331-349. (persian)

27. Serrano, R., Lacerda, D. P., Cassel, R. A., Rodrigues, L. H., & Soares, P. F. (2018). Systemic analysis of the soccer (football) value chain: Learning from the Brazilian context. *Systemic Practice and Action Research*, 31(3), 269-291.
28. Sharifian, Ismail; Yousefi Zarandi, Mohammad Hossein and Ghahraman Tabrizi, Cyrus. (2016). Obstacles within the sports industry in competing with foreign sports goods. *Applied Research in Sports Management*, 5 (17), 73-82.(persian)
29. Strategic Report of the Sixth Development Plan of the Ministry of Sports. (2017). Strategic reports of the Ministry of Sports and Youth. The tenth report.
30. Svensson, P. G., Andersson, F. O., Mahoney, T. Q., & Ha, J. P. (2019). Antecedents and outcomes of social innovation: A global study of sport for development and peace organizations. *Sport Management Review*.
31. Terra, B. de Oliveira, A. R. Almeida, M. Batista, L. A. dos Santos, J. A. N. Nogueira, J. A. & Martins, L. L. A. (2020). Sport Innovation: An Opportunity for Technology-Based Companies Stimulated by the Brazil Olympics. *In Sport Entrepreneurship and Public Policy*, 13; 41-68.
32. Tian, M. (2016). Evaluation of influence factors on Asian sports industrial strength. *International Journal of Simulation: Systems, Science and Technology*, 17(39), 7.1-7.5.
33. Torlakovic, A., Muftic, M., Radjo, I., Talovic, M., & Mahmutovic, I. (2014). Evolution of sports-medical team management in the program of posture correction in children. *Materia socio-medica*, 26(2), 104-108.
34. Zaharia, N., & Kaburakis, A. (2016). Bridging the gap: US sport managers on barriers to industry-academia research collaboration. *Journal of Sport Management*, 30(3), 248-264
35. Zheng, J. & Mason, D. S. (2018). Sport, Information, and the Attention Economy. *In Brand Platform in the Professional Sport Industry*, 7(1): 1-18.

استناد به مقاله

ریحانی، محمد؛ دستوم، صلاح؛ و روحانی، میثم. (۱۴۰۱). شناسایی حلقه‌های علی و معلولی مدیریت استعداد در وزارت ورزش و جوانان بر اساس پویایی سیستم. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۴(۷۴)، ۴۸-۲۱۹. شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2022.10968.3440

Reyhani, M., Dastoom, S., & Rouhani, M. (2022). Identifying the Talent Management's Causal Loops in the Ministry of Sports and Youth Using System Dynamics. *Sport Management Studies*, 14(74), 219-48. (In Persian). DOI: 10.22089/smrj.2022.10968.3440

